

AVOCATUL POPORULUI

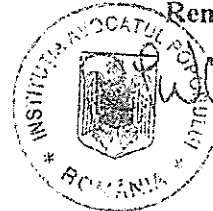

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție și a altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante - MNP

Aprob,

Avocatul Poporului

Renate Weber

Raport

*privind vizita desfășurată la Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași,
județul Iași*

Raportul este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare.
2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare.
3. Recomandări.

1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare.

Prin Legea nr. 109/2009, România a ratificat Protocolul opțional (denumit în continuare OPCAT), adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului îndeplinește atribuțiile de Mecanism Național de Prevenire a torturii (MNP), conform prevederilor OPCAT, monitorizând în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate. În acest sens, MNP poate vizita, anunțat sau inopinat, locurile în care persoanele sunt private de libertate, în sensul art. 4 din OPCAT.

În temeiul OPCAT, precum și a art. 4, art. 16 alin. (1), art. 35 lit. a) și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, coroborate cu dispozițiile Ordinului Avocatului Poporului nr. 134/2019 privind aprobarea imputernicirilor și ordinelor de deplasare în scopul realizării anchetelor și vizitelor, în data de 20.03.2025, a fost efectuată o vizită la Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași, județul Iași, având ca obiective consolidarea protecției persoanelor aflate în locuri de detenție împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante, precum și verificarea altor aspecte cu relevanță pentru activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție, care pot apărea în timpul vizitei.

Echipa de vizitare a fost formată din: doamna Maria Lepadatu și domnul Dragoș-Gelu Balan, consilieri ai Centrului Zonal Bacău al instituției Avocatul Poporului, domnul doctor Vladimir Poroeh și doamna psiholog Carmen-Elena Mihalache, colaboratori externi ai instituției Avocatul Poporului, precum și doamna Didina Obreja, reprezentant al organizației neguvernamentale Asociația TREBUIE Bacău.

2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare.

Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași este amenajat în imobilul în care își desfășoară activitatea Inspectoratul de Poliție al Județului Iași și funcționează potrivit prevederilor legale în vigoare ce reglementează regimul executării pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal: Legea nr. 254/19 iulie 2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Hotărârea de Guvern nr. 157/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254 din 19 iulie 2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Ordinul Ministrului Afacerilor Interne nr. 14/2018 privind organizarea și funcționarea centrelor de reținere și arestare preventivă, precum și măsurile necesare pentru siguranța acestora.

Centrul de Reținere și Arestare Preventivă este structura de specialitate care asigură primirea, înregistrarea, încarcerarea, supravegherea, paza, punerea în libertate și respectarea drepturilor și libertăților persoanelor private de libertate, în condițiile prevăzute de lege.

Din partea Centrului de Reținere și Arestare Preventivă Iași au participat la discuții și la vizitarea acestuia șeful centrului, personal de pază și personal medical.

Centrul avea o capacitate legală de cazare de 52 de locuri, la momentul vizitei fiind custodiate 49 de persoane, dintre care 45 de sex masculin și 4 de sex feminin, 44 de persoane majore și 1 minor (de sex masculin).

Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași dispunea de 20 de camere de cazare, cu baie proprie, dintre care 10 camere la etajul I al clădirii și 10 la etajul II. Persoanele de sex feminin erau custodiate separat de celelalte persoane, în camere cu capacitatea de 2 locuri.

Deși cazarea deținuților era diferențiată pe sexe, femeile fiind cazate separat față de bărbați, la data efectuării vizitei echipa de vizitare a reținut că minorul era cazat împreună cu un adult, deși acest lucru nu este recomandat de către convențiile și tratatele internaționale, dar și de legislația națională aplicabilă domeniului. Vulnerabilitatea minorilor cere, ca o chestiune de principiu, ca ei să fie cazați separat de adulți. Cade în sarcina administrației instituțiilor să ia măsuri speciale de precauție pentru a-i proteja pe minori de orice formă de abuz, inclusiv exploatare sexuală sau de altă natură. Membrii personalului trebuie să fie atenți la orice semne de amenințare (inclusiv agresiune fizică ori sexuală, abuz verbal, șantaj și furt al lucrurilor altui minor) și trebuie să știe cum să răspundă în consecință și să adopte o atitudine activă pentru a preveni astfel de incidente. Pentru a obține lămuriri cu privire la această situație, membrii echipei de vizitare au întrebat dacă există relații de rudenie între persoanele private de libertate minore și cele majore cazate în aceeași cameră, răspunsul angajaților centrului fiind negativ. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră că centrul trebuie să aplice prevederile legale în domeniu, precum și convențiile și tratatele internaționale, astfel încât persoanele vulnerabile, care necesită atenție și tratament special – minori, femei, femei, însărcinate, membri LGBTQIA+ etc. – să beneficieze de toată protecția pe durata șederii în centru. Potrivit explicațiilor oferite de conducerea centrului, minorii custodiatți prezintă în general vulnerabilități mai mari decât deținuții adulți, existând, în cazul acestora un risc crescut de autovătămare sau chiar suicid. De asemenea, minorii prezintă o dorință mai mare de comunicare și cooperare decât persoanele adulte private de libertate. În timpul interviului cu minorul custodiat a rezultat faptul că acesta locuia în cameră cu o persoană adultă la solicitarea sa și nu dorea să fie cazat singur. În urma observațiilor făcute de către membrii echipei de vizitare și a interviurilor desfășurate cu minorul custodiat și cu colegul său de cameră, nu au fost identificate riscuri la adresa sănătății fizice și psiho-emoționale a minorului.

Cât privește personalul centrului, conform informațiilor primite, schema de personal prevedea 36 de angajați, fiind vacante următoarele 2 posturi: 1 post de medic (civil) și 1 post de asistent medical. Având în vedere cele de mai sus, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersurile legale pentru ocuparea tuturor posturilor vacante.

Personalul corespundea cerințelor și cunoștea procedurile de lucru, însă nivelul salariilor din domeniu era nemulțumitor, acest aspect fiind un impediment pentru fidelizarea angajaților.

Din discuțiile purtate cu personalul centrului a reieșit că, în conformitate cu reglementările interne emise la nivelul Ministerului Afacerilor Interne, schema de personal era subdimensionată, prin raportare la numărul activităților derulate în centru. De exemplu, doar cu privire la introducerea și ieșirea în/din centru, în anul 2024 au fost înregistrate 914 operații de încarcerare și 374 eliberări, iar în anul 2025, până la data efectuării vizitei, au fost înregistrate 218 încarcerări și 76 eliberări. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersurile legale la autoritățile ierarhice

superioare pentru modificarea/suplimentarea structurii organizatorice conform nevoilor reale ale Centrului de Reținere și Arestare Preventivă Iași.

Exista întocmit un Plan anual de formare profesională continuă pentru personalul centrului, care cuprindea diverse teme, pe domenii de perfecționare: Folosirea mijloacelor de constrângere – folosirea cătușelor, Uzul de armă, Activități specifice primirii persoanelor private de libertate, Codul de etică și deontologie, Escortarea persoanelor private de libertate, precum și numeroase teme cu privire la respectarea drepturilor omului: Cauza Lingurar și alții împotriva României, Cauza Razmiveș și alții împotriva României, Cauza Buturugă împotriva României etc. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră oportun să se desfășoare permanent instruiți și formări profesionale cu privire la gestionarea situațiilor neprevăzute, precum și la legislația națională și internațională privind drepturile omului (Ex. Combaterea și prevenirea torturii – Normele C.P.T.).

Referitor la situația disciplinară a persoanelor custodiate în centru, conducerea centrului a precizat că nu exista izolator, iar aplicarea sancțiunii disciplinare cu izolarea, prevăzută de art. 101, alin. f din Legea nr. 254/2013, nu a avut loc în perioada 2024, până la data efectuării vizitei. Mai mult, în perioada 2024 până la data efectuării vizitei, în Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași fuseseră aplicate doar 8 sancțiuni disciplinare, această situație fiind urmarea faptului că persoanele custodiate în centru cunoșteau și respectau obligațiile și interdicțiile legale.

Cu ocazia vizitării Centrului de Reținere și Arestare Preventivă Iași, membrii echipei de vizitare au constatat următoarele:

În perioada 2006 – 2018 au fost efectuate lucrări de consolidare, extindere și modernizare pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție din Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași din cadrul Inspectoratului de Poliție Județean Iași. Centrul era amplasat într-o clădire cu 3 nivele (P+2), la parter fiind zona de primire, amprentare, vizită, iar la etajele I și II ale clădirii erau camerele de cazare.

Cu privire la spațiile de cazare, membrii echipei de vizitare au reținut că nu exista supraaglomerare, iar camerele erau dotate astfel încât să ofere persoanelor lipsite de libertate condiții pentru dormit, servirea mesei, păstrarea bunurilor și obiectelor personale în spații de depozitare amenajate sub forma unor etajere. În fiecare cameră erau instalate aparate tv și aparate de aer condiționat. Ferestrele erau mari, permițând iluminarea și aerisirea suficientă a spațiului, iar lumina artificială era corespunzătoare.

Grupurile sanitare asigurau intimitatea și erau dotate corespunzător cu duș, cadă de duș, chiuvetă, vas de WC, oglindă și ventilator. Persoanele private de libertate aveau acces permanent la apă și puteau folosi oricând articolele pentru menținerea igienei.

De asemenea, persoanele custodiate aveau posibilitatea, la nevoie, să apeleze polițiștii printr-un sistem de avertizare acustic și optic, acționat din interiorul camerei, prin intermediul unui buton de apelare.

Membrii echipei de vizitare au reținut că în toate camerele, saltelele și cazarmamentul erau într-o stare corespunzătoare de curățenie și igienă, iar zugrăveala era nouă. Totuși, membrii echipei de vizitare au constatat că saltelele paturilor prezentau unele inconveniente, în sensul că erau fabricate din burete și nu aveau huse de protecție.

Referitor la acest aspect, membrii echipei de vizitare apreciază că centrul trebuie să ofere condiții optime de cazare, inclusiv condiții decente de odihnă și relaxare.

Paturile erau supraetajate, curate, iar dotările din grupurile sanitare erau antivandal, fiind în stare de funcționare corespunzătoare.

Oficiul alimentar era prevăzut cu facilități pentru spălarea și depozitarea veselei, încălzirea hranei, păstrarea alimentelor perisabile și neperisabile, precum și un frigider pentru păstrarea probelor de hrană pe o perioadă de 48 de ore. Transportul alimentelor se făcea cu un autovehicul frigorific, destinat exclusiv acestui scop, proprietate a Inspectoratului de Poliție a Județului Iași.

Camera de videoconferință era dotată corespunzător cu aparatură și mobilier nou, era curată și igienizată, fiind folosită ori de câte ori era necesar.

Conform informațiilor primite, echipa de vizitare a reținut că distribuția materialelor igienico-sanitare (săpun, pastă de dinți) pentru persoanele private de libertate se efectua lunar, unii deținuți declarând că sunt nevoiți să-și suplimenteze articolele de igienă cu cele aduse de rude, în pachete, sau să le cumpere.

Cu privire la efectuarea operațiunilor de dezinsecție și verificarea eficienței substanțelor folosite, a reieșit că acestea se efectuau periodic și ori de câte ori persoanele private de libertate solicitau, de către o firmă cu care era încheiat un contract de prestări servicii. Din observațiile făcute de echipa de vizitare, precum și din discuțiile purtate cu persoanele private de libertate, a reieșit faptul că nu fusese semnalată prezența insectelor dăunătoare.

În centru erau amenajate patru curți de plimbare interioare, acoperite pentru asigurarea plimbării și în condiții meteo nefavorabile. Conform informațiilor furnizate de către personalul centrului, în interiorul curților fuseseră montate aparate de gimnastică pentru efectuarea de exerciții fizice. Însă la data efectuării vizitei erau prezente doar elemente fixe pentru sport și pentru asigurarea odihnei și relaxării, celelalte aparate fiind defecte. De asemenea, membrii echipei de vizitare au observat că unele curți de plimbare aveau pereții murdari, astfel că era necesar să se igienizeze aceste curți.

Conform informațiilor furnizate de personalul centrului, toate persoanele custodiate în centru aveau acces la activități în aer liber, acestea fiind scoase în curtea de plimbare prin rotație, timp de o oră zilnic.

Membrii echipei au vizitat și camera de vizită, compartimentată cu 5 posturi de vizită cu dispozitiv de separare, comunicarea realizându-se prin intermediul receptoarelor de tip telefon fix. Camera era dotată cu mese și scaune, fiind supravegheată video. În ceea ce privește vizitele, acestea se acordau doar cu dispozitiv de separare, neexistând posibilitatea acordării vizitelor fără dispozitiv de separare, în conformitate cu prevederile Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013, care precizează la art. 248, alin. (3): *În vederea diminuării efectelor negative ale privării de libertate asupra dezvoltării fizice, psihice sau morale, minorului i se acordă, de regulă, vizita fără dispozitiv de separare*, iar la alin. (3¹) prevede că: *Prin excepție de la prevederile alin. (2), vizita cu copilul minor al persoanei private de libertate se acordă fără dispozitiv de separare...* Având în vedere acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri pentru identificarea unei soluții, astfel încât să existe posibilitatea acordării dreptului legal la

fără dispozitiv, atât pentru minorii custodiați, cât și pentru majorii care primesc vizita copilului minor și care se califică la acordarea vizitei fără dispozitiv de separare.

Referitor la fondurile alocate pentru desfășurarea în bune condiții a activităților din centru, membrii echipei de vizitare au reținut că fuseseră efectuate o serie de lucrări de întreținere și reparații curente (uzuale) la spațiile de cazare (vărui camere și holuri, înlocuit gresie și faianță), precum și achiziționarea unor bunuri materiale pentru dotarea camerelor de cazare (prize, saltele, lenjerii de pat), precum și consumabile medicale.

Apa rece și curentul electric erau distribuite fără întrerupere în sistem centralizat. Căldura pe timp de iarnă și apa caldă erau asigurate cu o centrală proprie.

Cu privire la alimentație, s-a observat că hrana era primită de la Penitenciarul Iași, persoanele private de libertate precizând că erau mulțumiți de calitatea și cantitatea mâncării, meniurile erau variate de la o zi la alta, însă nu cunoșteau meniul zilnic.

La data efectuării vizitei, la prânz au fost servite următoarele preparate: ciorbă cu legume, fasole cu carne, pâine și fructe. Membrii echipei de vizitare au reținut că hrana servită avea aspect și miros corespunzător, fiind în cantitate suficientă.

Referitor la acordarea asistenței medicale, Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași avea o cameră de examinare medicală, dotată cu pat de consultație, un birou lucru medic, scaune, dulap, cântar, chiuveță. Dulapul era prevăzut cu încuietoare și conținea instrumentar și medicație de strictă necesitate (calmante, antispastice, adrenalină, un antibiotic, apă oxigenată, rivanol, comprese sterile, vată sterilă, ser fiziologic, seringi cu ac, glucometru, dexametazonă etc.). Mobila și celelalte suprafețe erau igienizate, iar, cu privire la gestionarea deșeurilor medicale, era amenajat un spațiu bine securizat, cu dotările specifice (cutii închise ermetic pentru deșeuri biologice; ace și mănuși medicale utilizate în examinarea deținuților).

Camera de examinare medicală era luminoasă, cu fereastră mare și dotată cu aparat de aer condiționat).

Asistența medicală era asigurată de către un medic și patru asistenți medicali din cadrul Inspectoratului de Poliție Județean Iași, fiind singurii angajați care deserveau Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași, 24/24 ore/zi. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri pentru asigurarea corespunzătoare a asistenței medicale prin angajarea de personal medical pe posturile vacante.

La primirea în centru, persoanelor private de libertate li se efectua un examen medical clinic general, cu scopul depistării semnelor evidente de agresiune, adicții, tulburări psihice, risc de suicid, depistării bolilor infectocontagioase și parazitare, precum și a cunoașterii antecedentelor patologice și afecțiunilor cronice, care ar impune instituirea de îndată a unei terapii medicamentoase adecvate, izolare în camera specifică, precum și regim igienico-dietetic.

Urgențele se rezolvau prin sistemul 112, cei aflați în custodia centrului fiind transportați la unitățile medicale sub pază.

În cadrul vizitei, au fost puse la dispoziție membrilor echipei de vizitare registrele folosite în activitatea centrului, astfel: Registrul de consultații medicale, Registrul de evidență a primirii și punerii în libertate a persoanelor reținute sau arestate preventiv, Registrul evidență bolnavi cronici.

Din analiza Registrului de evidență a primirii și punerii în libertate a persoanelor reținute sau arestate preventiv a reieșit că examenul clinic obiectiv era minuțios realizat, cu descrierea leziunilor existente pe corpul deținuților, inclusiv existența papiloamelor, absență de membru etc.

Cu privire la asigurarea hranei, membrii echipei de vizitare au reținut că hrana era primită și pregătită de la Penitenciarul Iași, fiind distribuită de către o persoană privată de libertate (cu analizele medicale efectuate). Alimentele erau depozitate în marmite de inox, la oficiul centrului, care era dotat cu veselă, chiuveță, masă de bucătărie, frigider corect igienizate.

Referitor la acordarea asistenței psihologice, la data efectuării vizitei, în Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași își desfășurau activitatea 2 psihologi, dintre care unul în supervizare și unul specialist, din cadrul IPJ Iași.

Din informațiile furnizate de către personalul de specialitate, a reieșit că, în perioada ianuarie 2024 – martie 2025, persoanele private de libertate au beneficiat de convorbiri individuale, consilierea persoanelor private de libertate fiind realizată la cerere/nevoie. Refuzul primirii asistenței psihologice era înregistrat formal.

Referitor la minori, a reieșit că se respectau prevederile legale privind acordarea asistenței psihologice, astfel că minorii erau asistați la aducerea în centrul de detenție. Discuțiile cu aceștia vizau aspecte referitoare la integrarea și adaptarea lor la condițiile, drepturile și obligațiile din centru. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră oportun să se realizeze o **monitorizare a impactului regulilor disciplinare asupra sănătății mintale a persoanelor private de libertate**.

Procedura de asigurare a suportului psihologic cuprindea, de obicei, următoarele etape:

- Inițierea asistenței la cererea persoanei private de libertate, a medicului sau a conducerii.
- Transmiterea răspunsului la solicitare în maximum 72 de ore.
- Utilizarea ca principal instrument de lucru a "Notei de recomandare psihologică".

Din discuțiile cu personalul de specialitate a reieșit că observarea clinică urmărește adaptarea emoțională, comportamentele de risc și simptomele depresive, iar aproximativ 90% dintre persoanele evaluate continuă participarea la programul de suport psihologic.

Totodată, la nivelul centrului fuseseră înregistrate în ultimii ani cazistici complexe, inclusiv tentative de suicid, omor și tulburări severe de adaptare.

Relația dintre persoanele private de libertate și psiholog se realiza prin intermediul personalului de pază, cei din urmă fiind cei care raportau dacă există probleme/solicitări destinate psihologului. Din informațiile furnizate de către psiholog a reieșit că solicitările de a discuta cu psihologul erau rare, mai ales la persoanele private de libertate care se aflau în centru pentru perioade scurte de timp. Cu privire la aspectele de mai sus, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se continue verificarea periodică a stării psihice a persoanelor aflate în centrul de reținere, mai ales, când este vorba de perioade lungi de detenție.

De asemenea, în cadrul vizitei au fost discutate o serie de aspecte sensibile din activitatea psihologilor în centru, printre care menționăm:

- **Oportunitatea standardizării evaluării psihologice inițiale și introducerea unor instrumente validate pentru evaluarea riscurilor psiho-emoționale.** Membrii echipei de vizitare au reținut că existența doar a „observației clinice” (prin Nota de recomandare), în lipsa

unor evaluări formale, poate limita capacitatea de intervenție eficientă, în special în cazurile de risc suicidal.

- Nevoia creșterii numărului de personal psihologic, la data efectuării vizitei acesta fiind insuficient, raportat la volumul și complexitatea cazurilor.
- Necesitatea îmbunătățirii intervenției în cazurile de risc suicidal, prin evaluări formale suplimentare.
- Creșterea numărului de activități recreative, la data efectuării vizitei acestea fiind limitate și insuficiente pentru prevenirea degradării stării psihice.

Persoanele private de libertate nu au raportat acte de violență/tortură exercitate asupra lor de către personal și nici între ele. Membrii echipei de vizitare au reținut că exista o bună comunicare între deținuți și personalul de pază. De asemenea, în anul 2024, până la efectuarea vizitei persoanele private de libertate din centru nu s-au confruntat cu situații de violență, discriminare sau abuz fizic/psihic.

Referitor la respectarea drepturilor persoanelor cu deficiențe locomotorii, s-a constatat că centrul nu dispunea de băi accesibilizate pentru uzul persoanelor cu handicap locomotor, și nu existau nici alte facilități care să vină în sprijinul acestora, cu excepția unei rampe de acces la intrarea în clădirea centrului. Deși, potrivit declarațiilor conducerii centrului, până la momentul vizitei nu s-au înregistrat situații de persoane cu deficiențe locomotorii custodiate, centrul nu respecta prevederile Legii Nr. 448/2006 din 6 decembrie 2006 Republicată privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, care la Art. 62 precizează următoarele: Clădirile de utilitate publică, căile de acces, clădirile de locuit construite din fonduri publice, mijloacele de transport în comun și stațiile acestora, taxiurile, vagoanele de transport feroviar pentru călători și persoanele principalelor stații, spațiile de parcare, străzile și drumurile publice, telefoanele publice, mediul informațional și comunicațional vor fi adaptate conform prevederilor legale în domeniu, astfel încât să permită accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap. De asemenea, Regulamentul privind organizarea și funcționarea centrelor de reținer și arestare preventivă, precum și măsurile necesare pentru siguranța acestora precizează în mod expres că, în fiecare centru vor fi prevăzute căi de acces pentru persoanele cu dizabilități....în cazul acestora (persoanelor cu dizabilități) vor fi prevăzute camere de cazare dotate corespunzător.

Referitor la respectarea drepturilor persoanelor cu deficiențe locomotorii, membrii echipei de vizitare apreciază că Centrul trebuie să se conformeze prevederilor legale în materia drepturilor persoanelor cu dizabilități, precum și normativelor interne ale Ministerului Afacerilor Interne.

În ceea ce privește contactele cu exteriorul, respectarea dreptului la informare al persoanelor private de libertate, activități desfășurate în centrul, persoanele private de libertate intervievate în timpul vizitei au declarat că le sunt respectate drepturile de care ar trebui să beneficieze potrivit legii: telefoane, vizite, pachete, produse de igienă etc. Centrul oferea posibilitatea persoanelor încarcerate să efectueze convorbiri on-line, în condițiile legii, existând în acest sens un terminal (laptop) conectat la internet, amplasat la bibliotecă. Potrivit informațiilor furnizate de conducerea centrului și documentelor analizate, în anul 2024 a existat

o singură solicitare pentru convorbiri on-line (acordată), iar în anul 2025 nu s-a înregistrat nicio cerere în acest sens.

Existau telefoane în camerele de detenție, pe holuri și la curtea de plimbare, iar convorbirile erau accesibile în conformitate cu legislația aplicabilă centrului și în funcție de creditul financiar disponibil al fiecărei persoane custodiate. În toate camerele de deținere existau televizoare.

De asemenea, la nivelul centrului era implementat un sistem tip *buton de panică* care putea fi activat din camerele de detenție și care producea un semnal vizual în exterior, în dreptul camerei respectiv, dar și pe un panou electronic aflat la postul ofițerului de serviciu.

Sectorul de vizite avea amenajate 5 posturi de vizită cu dispozitiv de separare, comunicarea realizându-se prin intermediul receptoarelor de tip telefon fix. În general, centrul custodia persoane private de libertate din județul Iași care erau, de regulă, vizitate, dar existau și situații, mai rare, când centrul primea în custodie persoane din alte județe (mai ales pentru soluționarea problemelor judiciare), acestea din urmă fiind în mod obișnuit nevizitate din cauza distanțelor mari față de domiciliu. Totodată, în centru exista o cameră intimă, amenajată și dotată potrivit legii, dar care nu fusese folosită de la inaugurarea centrului (februarie 2019).

Exista o bibliotecă amenajată în centru, iar un cotidian ieșean trimitea periodic un număr de ziare în mod gratuit în penitenciar, pentru a fi distribuite la camere. Potrivit informațiilor furnizate de personalul centrului, solicitările pentru cărți sau alte publicații de la bibliotecă erau relativ rare.

Persoanele deținute puteau face cumpărături, pe baza unei programări, prin intermediul unei firme care avea încheiat un contract în acest sens cu centrul, aceeași firmă deservind și Penitenciarul Iași.

La curțile de plimbare erau instalate câte un spalier metalic pentru exerciții fizice, acesta fiind și singurul accesoriu din spațiul respectiv. Potrivit declarațiilor conducerii centrului, în trecut au existat și câteva biciclete fitness (statice), dar s-au defectat foarte repede, la momentul vizitei fiind inutilizabile. A fost verificat Registrul de evidență a scoaterilor la curtea de plimbare și s-a constatat că toate persoanele custodiate beneficiau de acest drept, cu excepția a 2 persoane care refuzau ieșirea la plimbare din motive personale.

În ceea ce privește colaborările cu diverse organizații, s-a reținut că nu existau colaborări cu organizații neguvernamentale și nici nu au existat solicitări din partea acestora de a iniția implementarea unor programe, vizite sau sprijinirea persoanelor custodiate în centru deși, potrivit opiniei membrilor echipei de vizitare, colaborarea cu astfel de organizații care au ca obiect de activitate promovarea și respectarea drepturilor omului s-ar putea constitui ca un instrument suplimentar de consolidare a protecției persoanelor aflate în custodia centrului. În același timp, în eventualitatea colaborării cu organizațiile neguvernamentale specializate în promovarea și protecția drepturilor omului, s-ar putea completa serviciile pe care centrul le oferă și, de asemenea, s-ar facilita integrarea familială și socio-profesională a persoanelor private de libertate, în perioada post detenție. Având în vedere aspectele enunțate anterior, membrii echipei de vizitare apreciază că Inspectoratul de Poliție al Județului Iași/conducerea Centrului de Reținere și Arestare Preventivă Iași ar trebui să identifice organizații neguvernamentale dispuse să colaboreze și să încheie cu acestea acorduri de cooperare/protocoale de colaborare

privind derularea unor activități/programe în parteneriat, în beneficiul persoanelor private de libertate.

Persoanele private de libertate intervievate în timpul vizitei au declarat că erau mulțumite de calitatea și cantitatea hranei servite, de programul de furnizare al apei calde și de condițiile de cazare. Potrivit declarațiilor persoanelor custodiate intervievate, în centru erau respectate drepturile legale cu privire la telefoane, vizite, pachete, ieșirea la curtea de plimbare sau programul de vizionare TV. Nicio persoană intervievată nu a reclamat existența rețelilor tratamente sau a abuzurilor fizice sau psihice în centru.

Membrii echipei de vizitare au reținut că centrul nu avea colaborări cu traducători de limbi străine, astfel încât să poată gestiona situații de persoane private de libertate de altă naționalitate decât cele vorbitoare de limbă română (română, moldovenească). În acest sens, membrii echipei de vizitare consideră că personalul centrului trebuie să fie pregătit pentru gestionarea oricărui tip de situație apărută, inclusiv custodiarea unor persoane nevorbitoare de limbă română, prin încheierea unor colaborări cu traducători de limbi străine.

3. Recomandări.

Având în vedere cele de mai sus, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ

Conducerii Inspectoratului de Poliție Județean Iași să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Respectarea prevederilor legale referitoare la regimul de cazare special pentru minori, având în vedere că este în sarcina administrației instituțiilor să ia măsuri speciale de precauție pentru a-i proteja pe minori de orice formă de abuz, inclusiv exploatare sexuală sau de altă natură.
2. Demararea procedurii de modificare/suplimentare a structurii organizatorice conform nevoilor reale ale Centrului de Reținere și Arestare Preventivă Iași.
3. Ocuparea posturilor vacante prin angajarea personalului necesar desfășurării în bune condiții a activităților din centru (personal medical), la data efectuării vizitei fiind vacante următoarele 2 funcții: 1 post medic (civil) și 1 post asistent medical.
4. Continuarea desfășurării în mod permanent de instruirii și formări profesionale cu privire la gestionarea situațiilor neprevăzute, precum și la legislația națională și internațională privind drepturile omului.
5. Îmbunătățirea condițiilor de cazare prin achiziționarea unor huse pentru saltele, astfel încât persoanele custodiate în centru să beneficieze de condiții decente de odihnă și relaxare.
6. Igienizarea curților de plimbare, având în vedere că la data efectuării vizitei pereții și pavimentul unor curți erau într-o stare de igienă necorespunzătoare, precum și repararea sau achiziționarea de aparate de gimnastică pentru efectuarea de exerciții fizice.

7. Identificarea unei soluții, astfel încât să existe posibilitatea acordării dreptului legal la vizită fără dispozitiv, atât pentru minorii custodiați, cât și pentru majorii care primesc vizita copilului minor și care se califică la acordarea vizitei fără dispozitiv de separare.
8. Continuarea verificării periodice a stării psihice a persoanelor aflate în centrul de reținere, mai ales, când este vorba de perioade lungi de detenție.
9. Îmbunătățirea asistenței psihologice prin implementarea unor protocoale validate pentru evaluarea psihologică și prin dezvoltarea programelor de suport psihologic pentru prevenirea sindromului de detenție și pentru gestionarea factorilor de risc psiho-emoțional.
10. Extinderea activităților recreative și educative, nu doar prin urmărirea emisiunilor la televizor și jocuri pasive, pentru a stimula adaptarea pozitivă și reziliența persoanelor private de libertate.
11. Continuarea și consolidarea instruirii personalului în domeniul intervenției în situații de criză și protecției drepturilor omului în mediul custodial.
12. Creșterea numărului de psihologi, având în vedere că la data efectuării vizitei personalul psihologic era insuficient, raportat la numărul de persoane custodiate și la gravitatea problemelor identificate.
13. Continuarea derulării programelor de formare a personalului privind gestionarea crizelor și protejarea drepturilor persoanelor custodiate.
14. Monitorizarea impactului regulilor disciplinare asupra sănătății mintale a persoanelor private de libertate.
15. Identificarea unor organizații neguvernamentale specializate în promovarea și protecția drepturilor omului și cooptarea acestora pentru derularea de activități/programe cu scopul îmbunătățirii calității vieții persoanelor custodiate în centru și a consolidării protecției acestora pe timpul șederii în centru.
16. Asigurarea facilităților și adaptabilităților necesare accesului și mobilității persoanelor cu deficiențe locomotorii (rampă de acces, mijloace de acces la etaj, baie accesibilizată, fotolii rulante etc.), în acord cu prevederile legislației naționale precum și cu recomandările stabilite prin tratatele și convențiile internaționale în domeniu.
17. Respectarea legislației naționale și a recomandărilor stabilite prin tratatele și convențiile internaționale cu privire la protecția pe timpul detenției a persoanelor vulnerabile, care necesită atenție și tratament special – minori, femei, femei, însărcinate, membri LGBTQIA+ etc., în sensul custodierii acestora în camere de detenție, separat de celelalte categorii de persoane private de libertate din centru.
18. Analizarea posibilității de a încheia colaborări cu traducători de limbi străine, pentru a putea gestiona eficient, în caz de nevoie, custodierea unor persoane nevorbitoare de limbă română.

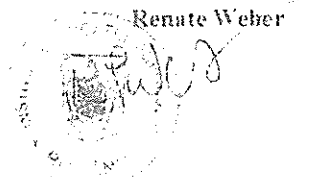
AVOCATUL POPORULUI

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție și a altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante - MNP

Aprob,

Avocatul Poporului

Renate Weber

Raport

*privind vizita desfășurată la Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași,
județul Iași*

Raportul este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare.
2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare.
3. Recomandări.

1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare.

Prin Legea nr. 109/2009, România a ratificat Protocolul opțional redenumit în continuare OPCAT) adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie, 1984.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului îndeplinește atribuțiile de Mecanism Național de Prevenire a Torturii (MNPT), conform prevederilor OPCAT, monitorizând în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate. În acest sens, MNPT poate vizita, anunțat sau neanunțat, locurile în care persoanele sunt private de libertate, în sensul art. 4 din OPCAT.

În temeiul OPCAT, precum și a art. 8, art. 16 alin. (1), art. 35 lit. a) și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, coroborate cu dispozițiile Ordinului Avocatului Poporului nr. 134/2019 privind aprobarea împuternicirilor și ordinelor de deplasare în scopul realizării anchetelor și vizitelor, în data de 20.03.2025 a fost efectuată o vizită la Centrul de Reținere și Arestare Preventivă (CAR) Județul Iași, având ca obiective consolidarea protecției persoanelor aflate în locuri de detenție împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante, precum și verificarea altor aspecte cu relevanță pentru activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție, care pot apărea în timpul vizitei.

Echipa de vizitare a fost formată din doamna Maria Lepădatu și domnul Dragoș-Cristu Balan, consilieri ai Centrului Zonal Baia de instituției Avocatul Poporului, domnul doctor Vladimir Poroch și doamna psiholog Carmen Elena Mihalache, colaboratori externi ai instituției Avocatul Poporului, precum și doamna Didina Obreja, reprezentant al organizației neguvernamentale Asociația TRI B. H. Baia.

2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare.

Centrul de Reținere și Arestare Preventivă Iași este amenajat în imobilul în care își desfășoară activitatea Inspectoratul de Poliție al Județului Iași și funcționează potrivit prevederilor legale în vigoare ce reglementează regimul executării pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Legea nr. 254/19 iulie 2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Hotărârea de Guvern nr. 157/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254 din 19 iulie 2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, Ordinul Ministrului Afacerilor Interne nr. 14/2018 privind organizarea și funcționarea centrelor de reținere și arestare preventivă, precum și măsurile necesare pentru siguranța acestora.

Centrul de Reținere și Arestare Preventivă este structura de specialitate care asigură primirea, înregistrarea, încarcerarea, supravegherea, paza, punerea în libertate și respectarea drepturilor și libertăților persoanelor private de libertate în condițiile prevăzute de lege.

Din partea Centrului de Reținere și Arestare Preventivă Iași au participat la discuții și la vizitarea acestuia setul centrului personal de pază și personal medical.

Centrul avea o capacitate legală de cazare de 52 de locuri, la momentul vizitei fiind custodite 49 de persoane, dintre care 45 de sex masculin și 4 de sex feminin, 44 de persoane fiind în vârstă minoră (de sex masculin).

superioare pentru modificarea/suplimentarea structurii organizatorice conform nevoilor reale ale Centrului de Retinere și Arestare Preventivă Iași.

Există înlocuit ar Plan anual de formare profesională conceput pentru personalul centrului care cuprindea diverse teme, pe domenii de perfecționare: Folosirea mijloacelor de constrângere, folosirea cătușelor, Uzul de armă, Activități specifice printrui persoanelor private de libertate, Codul de etică și deontologie, Escortarea persoanelor private de libertate, precum și numeroase teme cu privire la respectarea drepturilor omului: Cauza Lingurar și alții împotriva României, Cauza Razmives și alții împotriva României, Cauza Butaruga împotriva României etc. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră oportun să se desfășoare permanent instruirii și formări profesionale cu privire la gestionarea situațiilor neprevăzute, precum și la legislația națională și internațională privind drepturile omului (18). Combaterea și prevenirea terorismului - Normele C.D. 1.1.

Referitor la situația disciplinară a persoanelor custodiate în centru, conducerea centrului a precizat că nu exista izolator, iar aplicarea sancțiunii disciplinare cu izolarea, prevăzută de art. 191, alin. 1 din Legea nr. 254/2013, nu a avut loc în perioada 2024, până la data efectuării vizitei. Mai mult, în perioada 2024 până la data efectuării vizitei, în Centrul de Retinere și Arestare Preventivă Iași fuseseră aplicate doar 8 sancțiuni disciplinare, această situație fiind urmarea faptului că persoanele custodiate în centru cunosteau și respectau obligatiile și interdicțiile legale.

Cu privire la vizitarea Centrului de Retinere și Arestare Preventivă Iași, membrii echipei de vizitare au constatat următoarele:

În perioada 2006 - 2018 au fost efectuate lucrări de consolidare, extindere și modernizare pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție din Centrul de Retinere și Arestare Preventivă Iași din cadrul Inspectoratului de Poliție Județean Iași. Centrul era amplasat într-o clădire cu 3 nivele (P+2), la parter fiind zona de primire, amprentare, vizită, iar la etajele I și II ale clădirii erau camerele de cazare.

Cu privire la spațiile de cazare, membrii echipei de vizitare au reținut că nu exista supraaglomerare, iar camerele erau dotate astfel încât să ofere persoanelor lipsite de libertate condiții pentru dormit, servirea mesei, păstrarea bunurilor și obiectelor personale în spații de depozitare amenajate sub forma unor etajere. În fiecare cameră erau instalate aparate TV și aparate de aer condiționat. Ferestrele erau mari, permițând iluminarea și aerisirea suficientă a spațiului, iar lumina artificială era corespunzătoare.

Grupurile sanitare asigurau intimitatea și erau dotate corespunzător cu dus, cadă de dus, chiuvetă, vas de WC, oglindă și ventilator. Persoanele private de libertate aveau acces permanent la apă și puteau folosi oricând articolele pentru menținerea igienei.

De asemenea, persoanele custodiate aveau posibilitatea la nevoie să apeleze polițistul printr-un sistem de avertizare acustică și optica, activat din interiorul camerei, prin intermediul unui buton de apelare.

Membrii echipei de vizitare au reținut că în toate camerele, safelele și cazarmamentul erau într-o stare corespunzătoare de curățenie și igienă, iar zăgrăveala era nouă. Totuși, membrii echipei de vizitare au constatat că safelele paturilor prezentau unele inconveniente, în sensul că erau fabricate din burete și nu aveau huse de protecție.

Referitor la acest aspect, membrii echipei de vizitare apreciază că centrul trebuie să ofere condiții optime de cazare, inclusiv condiții decente de odihnă și relaxare.

Paturile erau supraetajate, curate, iar dotările din grupurile sanitare erau antievacuabile, fiind în stare de funcționare corespunzătoare.

Oficiul alimentar era prevăzut cu facilități pentru spălarea și depozitarea veselei, încălzirea hranei, păstrarea alimentelor perisabile și neperisabile, precum și un frigider pentru păstrarea probelor de hrană pe o perioadă de 48 de ore. Transportul alimentelor se făcea cu un autovehicul frigorig, destinat exclusiv acestui scop, proprietate a Inspectoratului de Poliție a Județului Iași.

Camera de videoconferință era dotată corespunzător cu aparatură și mobilier nou, era curată și igienizată, fiind folosită ori de câte ori era necesar.

Conform informațiilor primite, echipa de vizitare a reținut că distribuția materialelor igienico-sanitare (sapun, pastă de dinți) pentru persoanele private de libertate se efectua lunar, anii deținuți declarând că sunt nevoiți să-și suplimenteze articolele de igienă cu cele aduse de rude, în pachete, sau să le cumpere.

Cu privire la efectuarea operațiilor de dezinfecție și verificarea eficienței substanțelor folosite, a reieșit că acestea se efectuau periodic și ori de câte ori persoane private de libertate solicitau, de către o firmă cu care era încheiat un contract de prestări servicii. Din observațiile făcute de echipa de vizitare, precum și din discuții purtate cu persoane private de libertate, a reieșit faptul că nu fusese semnalată prezența insectelor dăunătoare.

În centru erau amenajate patru curți de plimbare interioare, acoperite pentru asigurarea plimbării și în condiții meteo nefavorabile. Conform informațiilor furnizate de către personalul centralului, în interiorul curților fuseseră montate aparate de gimnastică pentru efectuarea de exerciții fizice, însă la data efectuării vizitei erau prezente doar elemente fixe pentru sport și pentru asigurarea odihnei și relaxării, celelalte aparate fiind defecte. De asemenea, membrii echipei de vizitare au observat că unele curți de plimbare aveau pereții murdari, astfel că era necesar să se igienizeze aceste curți.

Conform informațiilor furnizate de personalul centralului, toate persoanele custodiate în centru aveau acces la activități în aer liber, acestea fiind scese în curtea de plimbare prin rotație, timp de o oră zilnic.

Membrii echipei au vizitat și camera de vizită, compartimentată cu 5 posturi de vizită cu dispozitiv de separare, comunicarea realizându-se prin intermediul receptoarelor de tip telefon fix. Camera era dotată cu mese și scaune, fiind supravegheată video. În ceea ce privește vizitele, acestea se acordau doar cu dispozitiv de separare, neexistând posibilitatea acordării vizitelor fără dispozitiv de separare, în conformitate cu prevederile Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013, care precizează la art. 248, alin. (3): *În vederea diminuirii efectelor negative ale privării de libertate asupra dezvoltării fizice, psihice sau morale, minorului i se acordă, de regulă, vizita fără dispozitiv de separare*, iar la alin. (3) - 1) prevede că: *Prin excepție de la prevederile alin. (2), vizita copilului minor al persoanei private de libertate se acordă fără dispozitiv de separare*. Având în vedere acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri pentru identificarea unei soluții, astfel încât să existe posibilitatea acordării dreptului legal la

5. fără dispozitiv, atât pentru minorii custodiat, cât și pentru majorii care primesc vizita copilului minor și care se califică la acordarea vizitei fără dispozitiv de separare.

Referitor la fondurile alocate pentru desfășurarea în bune condiții a activităților din centru, membrii echipei de vizitare au reținut că fuseseră efectuate o serie de lucrări de întreținere și reparații curente (azulei) la spațiile de cazare (văruit camere și holuri, înlocuit gresie și faianță, precum și achiziționarea unor bunuri materiale pentru dotarea camerelor de cazare (prize, saltele, lenjerii de pat, precum și consumabile medicale).

Apă rece și curentul electric erau distribuite fără întrerupere în sistem centralizat, caldura ne timp de zi și noapte și apa caldă erau asigurate cu o centrală proprie.

Cu privire la alimentație, s-a observat că hrana era primită de la Penitenciarul Iași, persoanele private de libertate precizând că erau mulțumiți de calitatea și cantitatea mâncării, meniurile erau variate de la o zi la alta, însă nu cunoșteau meniul zilei.

La data efectuării vizitei, la prânz au fost servite următoarele preparate: ciorbă de carne, fasole cu carne, pâine și fructe. Membrii echipei de vizitare au reținut că hrana servită avea aspect și miros corespunzător, fiind în cantitate suficientă.

Referitor la acordarea asistenței medicale, Centrul de Reținer și Arestare Preventivă Iași avea o cameră de examinare medicală, dotată cu pat de consultatie, un birou lucru medic, scaune, dulap, scaun, chiavetă. Dulapul era prevăzut cu încălțetoare și conținea instrumentar și medicamente de strictă necesitate (calmante, antispastice, adrenalină, un antibiotic, apă oxigenată, rivanol, comprese sterile, vată sterilă, ser fiziologic, seringi cu ac, glucometru, devametonă etc.). Mobila și celelalte suprafețe erau igienizate, iar, cu privire la gestionarea deșeurilor medicale, era amenajat un spațiu bine securizat, cu dotările specifice (cutii închise ermetic pentru deșeurile biologice; ace și mânusi medicale utilizate în examinarea deținuților).

Camera de examinare medicală era luminoasă, cu fereastră mare și dotată cu aparat de aer condiționat).

Asistența medicală era asigurată de către un medic și patru asistenți medicali din cadrul sectoratului de Poliție Județean Iași, fiind singurii angajați care deserveau Centrul de Reținer și Arestare Preventivă Iași, 24/24 ore zi. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri pentru asigurarea corespunzătoare a asistenței medicale prin angajarea de personal medical pe posturile vacante.

La primirea în centru, persoanelor private de libertate li se efectua un examen medical clinic general, cu scopul depistării semnelor evidente de agresiune, adică: tulburări psihice, risc de suicid, depistării bolilor infectocontagioase și parazitare, precum și a cunoașterii antecedentelor patologice și afecțiunilor cronice, care ar impune instituirea de îndată a unei terapii medicamentoase adecvate, izolare în camera specifică, precum și regim igienico-dietetic.

Urgențele se rezolvau prin sistemul 112, cei aflați în custodia centrului fiind transportați la unitățile medicale sub pază.

În cadrul vizitei, au fost puse la dispoziție membrii echipei de vizitare registre folosite în activitatea centrului, astfel: Registrul de consultații medicale, Registrul de evidență a primirii persoanelor private de libertate și persoanelor reținute sau arestate preventive, Registrul evidență bolnavi etc.

Din analiza Registrului de evidență a primirii și punerii în libertate a persoanelor reținute sau arestate preventiv a reieșit că examenul clinic obiectiv era minuțios realizat, cu descrierea leziunilor existente pe corpul detinutilor, inclusiv existența papiloamelor, absență de membre etc.

Cu privire la asigurarea hranei, membrii echipei de vizitare au reținut că hrana era primită și pregătită de la Penitenciaru Iași, fiind distribuită de către o persoană privată de libertate (cu analizele medicale efectuate). Alimentele erau depozitate în marmite de inox, la nivelul centrului, care era dotat cu veselă, chiuvetă, masă de bucatărie, frigider corect igienizat.

Referitor la acordarea asistenței psihologice, la data efectuării vizitei, în Centrul de Retinere și Arestare Preventivă Iași își desfășurau activitatea 2 psihologi, dintre care unul în supervizare și unul specialist, din cadrul IPP Iași.

Din informațiile furnizate de către personalul de specialitate, a reieșit că, în perioada ianuarie 2024 – martie 2025, persoanele private de libertate au beneficiat de convorbiri individuale, consilierea persoanelor private de libertate fiind realizată la cerere/ nevoie. Refuzul primirii asistenței psihologice era înregistrat formal.

Referitor la minori, a reieșit că se respectau prevederile legale privind acordarea asistenței psihologice, astfel că minorii erau asistați la aducerea în centrul de detenție. Discuțiile cu acesta vizau aspecte referitoare la integrarea și adaptarea lor la condițiile, drepturile și obligatiile din centru. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră oportun să se realizeze o **monitorizare a impactului regulilor disciplinare asupra sănătății mintale a persoanelor private de libertate**.

Procedura de asigurare a suportului psihologic cuprindea, de obicei, următoarele etape:

- Inițierea asistenței la cererea persoanei private de libertate, a medicului sau a conducător;

- Transmisia răspunsului la solicitare în maximum 72 de ore;

- Utilizarea ca principal instrument de lucru a "Notei de recomandare psihologică".

Din discuțiile cu personalul de specialitate a reieșit că observarea clinică urmărește adaptarea emoțională, comportamentele de risc și simptomele depresive, iar aproximativ 90% dintre persoanele evaluate continuă participarea la programul de suport psihologic.

Fotodată, la nivelul centrului fuseseră înregistrate în ultimii ani cazistici complexe, inclusiv tentative de suicid, omor și tulburări severe de adaptare.

Relația dintre persoanele private de libertate și psiholog se realiza prin intermediul personalului de pază, cei din urmă fiind cei care raportau dacă există probleme/solicitări destinate psihologului. Din informațiile furnizate de către psiholog a reieșit că solicitările de a discuta cu psihologul erau rare, mai ales la persoanele private de libertate care se aflau în centru pentru perioade scurte de timp. Cu privire la aspectele de mai sus, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se continue verificarea periodică a stării psihice a persoanelor aflate în centrul de retenție, mai ales, când este vorba de perioade lungi de detenție.

De asemenea, în cadrul vizitelor au fost discutate o serie de aspecte sensibile din activitatea psihologilor în centru, printre care menționăm:

- Oportunitatea standardizării evaluării psihologice inițiale și introducerea unor instrumente validate pentru evaluarea riscurilor psiho-emoționale. Membrii echipei de vizitare au reținut că existența doar a "observației clinice" (prin Nota de recomandare), în lipsa

unor evaluări formale, poate limita capacitatea de intervenție eficientă, în special în cazurile de risc suicidar.

- Nevoia creșterii numărului de personal psihologic, la data efectuării vizitei acesta fiind insuficient, raportat la volumul și complexitatea cazurilor.
- Necesitatea îmbunătățirii intervenției în cazurile de risc suicidar, prin evaluări formale suplimentare.
- Creșterea numărului de activități recreative, la data efectuării vizitei acestea fiind limitate și insuficiente pentru prevenirea degradării stării psihice.

Persoanele private de libertate nu au raportat acte de violență/tortură exercitate asupra lor de către personal și nici între ele. Membrii echipei de vizitare au reținut că exista o bună comunicare între deținuți și personalul de pază. De asemenea, în anul 2024, până la efectuarea vizitei persoanele private de libertate din centru nu s-au confruntat cu situații de violență, discriminare sau abuz fizic/psihic.

Referitor la respectarea drepturilor persoanelor cu deficiențe locomotorii, s-a constatat că centrul nu dispunea de băi accesibilizate pentru uzul persoanelor cu handicap locomotor, și nu existau nici alte facilități care să vină în sprijinul acestora, cu excepția unei rampe de acces la intrarea în clădirea centrului. Deși, potrivit declarațiilor conducerii centrului, până la momentul vizitei nu s-au înregistrat situații de persoane cu deficiențe locomotorii custodiate, centrul nu respecta prevederile Legii Nr. 448/2006 din 6 decembrie 2006 Republicată privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, care la Art. 62 precizează următoarele: *Clădirile de utilitate publică, căile de acces, clădirile de locuit construite din fonduri publice, mijloacele de transport în comun și stațiile acestora, taxiurile, vagoanele de transport feroviar pentru călători și persoanele principalelor stații, spațiile de parcare, străzile și drumurile publice, telefoanele publice, mediul informațional și comunicațional vor fi adaptate conform prevederilor legale în domeniu, astfel încât să permită accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap. De asemenea, Regulamentul privind organizarea și funcționarea centrelor de reținere și arestare preventivă, precum și măsurile necesare pentru siguranța acestora precizează în mod expres că, în fiecare centru vor fi prevăzute căi de acces pentru persoanele cu dizabilități....în cazul acestora (persoanelor cu dizabilități) vor fi prevăzute camere de cazare dotate corespunzător.*

Referitor la respectarea drepturilor persoanelor cu deficiențe locomotorii, membrii echipei de vizitare apreciază că Centrul trebuie să se conformeze prevederilor legale în materia drepturilor persoanelor cu dizabilități, precum și normativelor interne ale Ministerului Afacerilor Interne.

În ceea ce privește contactele cu exteriorul, respectarea dreptului la informare al persoanelor private de libertate, activități desfășurate în centru, persoanele private de libertate intervievate în timpul vizitei au declarat că le sunt respectate drepturile de care ar trebui să beneficieze potrivit legii: telefoane, vizite, pachete, produse de igienă etc. Centrul oferă posibilitatea persoanelor încarcerate să efectueze convorbiri on-line, în condițiile legii, existând în acest sens un terminal (laptop) conectat la internet, amplasat la bibliotecă. Potrivit informațiilor furnizate de conducerea centrului și documentelor analizate, în anul 2024 a existat

o singură solicitare pentru convorbiri on-line (acordată), iar în anul 2025 nu s-a înregistrat nicio cerere în acest sens.

Existau telefoane în camerele de detenție, pe holuri și la curtea de plimbare, iar convorbirile erau accesibile în conformitate cu legislația aplicabilă centrului și în funcție de creditul financiar disponibil al fiecărei persoane custodiate. În toate camerele de deținere existau televizoare.

De asemenea, la nivelul centrului era implementat un sistem tip *buton de panică* care putea fi activat din camerele de detenție și care producea un semnal vizual în exterior, în dreptul camerei respectiv, dar și pe un panou electronic aflat la postul ofiterului de serviciu.

Sectorul de vizite avea amenajate 5 posturi de vizită cu dispozitiv de separare, comunicarea realizându-se prin intermediul receptoarelor de tip telefon fix. În general, centrul custodie persoane private de libertate din județul Iași care erau, de regulă, vizitate, dar existau și situații, mai rare, când centrul primea în custodie persoane din alte județe (mai ales pentru soluționarea problemelor judiciare), acestea din urmă fiind în mod obișnuit nevizitate din cauza distanțelor mari față de domiciliu. Totodată, în centru exista o cameră intimă, amenajată și dotată potrivit legii, dar care nu fusese folosită de la inaugurarea centrului (februarie 2019).

Există o bibliotecă amenajată în centru, iar un cotidian ieșean trimitea periodic un număr de ziare în mod gratuit în penitenciar, pentru a fi distribuite la camere. Potrivit informațiilor furnizate de personalul centrului, solicitările pentru cărți sau alte publicații de la bibliotecă erau relativ rare.

Persoanele deținute puteau face cumpărături, pe baza unei programări, prin intermediul unei firme care avea încheiat un contract în acest sens cu centrul, aceeași firmă deservind și Penitenciarul Iași.

La curțile de plimbare erau instalate câte un spalier metalic pentru exerciții fizice, acesta fiind și singurul accesoriu din spațiul respectiv. Potrivit declarațiilor conducerii centrului, în trecut au existat și câteva biciclete fitness (statice), dar s-au defectat foarte repede, la momentul vizitei fiind inutilizabile. A fost verificat Registrul de evidență a scoaterilor la curtea de plimbare și s-a constatat că toate persoanele custodiate beneficiau de acest drept, cu excepția a 2 persoane care refuzau ieșirea la plimbare din motive personale.

În ceea ce privește colaborările cu diverse organizații, s-a reținut că nu existau colaborări cu organizații neguvernamentale și nici nu au existat solicitări din partea acestora de a iniția implementarea unor programe, vizite sau sprijinirea persoanelor custodiate în centru deși, potrivit opiniei membrilor echipei de vizitare, colaborarea cu astfel de organizații care au ca obiect de activitate promovarea și respectarea drepturilor omului s-ar putea constitui ca un instrument suplimentar de consolidare a protecției persoanelor aflate în custodia centrului. În același timp, în eventualitatea colaborării cu organizațiile neguvernamentale specializate în promovarea și protecția drepturilor omului, s-ar putea completa serviciile pe care centrul le oferă și, de asemenea, s-ar facilita integrarea familială și socio-profesională a persoanelor private de libertate, în perioada post detenție. Având în vedere aspectele enunțate anterior, membrii echipei de vizitare apreciază că Inspectoratul de Poliție al Județului Iași/conducerea Centrului de Reținere și Arestare Preventivă Iași ar trebui să identifice organizații neguvernamentale dispuse să colaboreze și să încheie cu acestea acorduri de cooperare/protocoale de colaborare

privind derularea unor activități/programe în parteneriat, în beneficiul persoanelor private de libertate.

Persoanele private de libertate intervievate în timpul vizitei au declarat că erau mulțumite de calitatea și cantitatea hranei servite, de programul de furnizare al apei calde și de condițiile de cazare. Potrivit declarațiilor persoanelor custodiate intervievate, în centru erau respectate drepturile legale cu privire la telefoane, vizite, pachete, ieșirea la curtea de plimbare sau programul de vizionare TV. Nicio persoană interviuată nu a reclamat existența rețelilor tratamente sau a abuzurilor fizice sau psihice în centru.

Membrii echipei de vizitare au reținut că centrul nu avea colaborări cu traducători de limbi străine, astfel încât să poată gestiona situații de persoane private de libertate de altă naționalitate decât cele vorbitoare de limbă română (română, moldovenească). În acest sens, membrii echipei de vizitare consideră că personalul centrului trebuie să fie pregătit pentru gestionarea oricărui tip de situație apărută, inclusiv custodiarea unor persoane nevorbitoare de limbă română, prin încheierea unor colaborări cu traducători de limbi străine.

3. Recomandări.

Având în vedere cele de mai sus, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ

Conducerii Inspectoratului de Poliție Județean Iași să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Respectarea prevederilor legale referitoare la regimul de cazare special pentru minori, având în vedere că este în sarcina administrației instituțiilor să ia măsuri speciale de precauție pentru a-i proteja pe minori de orice formă de abuz, inclusiv exploatare sexuală sau de altă natură.

Demararea procedurii de modificare/suplimentare a structurii organizatorice conform nevoilor reale ale Centrului de Reținere și Arestare Preventivă Iași.

3. Ocuparea posturilor vacante prin angajarea personalului necesar desfășurării în bune condiții a activităților din centru (personal medical), la data efectuării vizitei fiind vacante următoarele 2 funcții: 1 post medic (civil) și 1 post asistent medical.

4. Continuarea desfășurării în mod permanent de instruirii și formări profesionale cu privire la gestionarea situațiilor neprevăzute, precum și la legislația națională și internațională privind drepturile omului.

5. Îmbunătățirea condițiilor de cazare prin achiziționarea unor huse pentru saltele, astfel încât persoanele custodiate în centru să beneficieze de condiții decente de odihnă și relaxare.

6. Igienizarea curților de plimbare, având în vedere că la data efectuării vizitei, pereții și pavimentul unor curți erau într-o stare de igienă necorespunzătoare, precum și repararea sau achiziționarea de aparate de gimnastică pentru efectuarea de exerciții fizice.

7. Identificarea unei soluții, astfel încât să existe posibilitatea acordării dreptului legal la vizită fără dispozitiv, atât pentru minorii custodiați, cât și pentru majorii care primesc vizita copilului minor și care se califică la acordarea vizitei fără dispozitiv de separare.
8. Continuarea verificării periodice a stării psihice a persoanelor aflate în centrul de reținere, mai ales, când este vorba de perioade lungi de detenție.
9. Îmbunătățirea asistenței psihologice prin implementarea unor protocoale validate pentru evaluarea psihologică și prin dezvoltarea programelor de suport psihologic pentru prevenirea sindromului de detenție și pentru gestionarea factorilor de risc psiho-emoțional.
10. Extinderea activităților recreative și educative, nu doar prin urmărirea emisiunilor la televizor și jocuri pasive, pentru a stimula adaptarea pozitivă și reziliența persoanelor private de libertate.
11. Continuarea și consolidarea instruirii personalului în domeniul intervenției în situații de criză și protecției drepturilor omului în mediul custodial.
12. Creșterea numărului de psihologi, având în vedere că la data efectuării vizitei personalul psihologic era insuficient, raportat la numărul de persoane custodiate și la gravitatea problemelor identificate.
13. Continuarea derulării programelor de formare a personalului privind gestionarea crizelor și protejarea drepturilor persoanelor custodiate.
14. Monitorizarea impactului regulilor disciplinare asupra sănătății mintale a persoanelor private de libertate.
15. Identificarea unor organizații neguvernamentale specializate în promovarea și protecția drepturilor omului și cooptarea acestora pentru derularea de activități/programe cu scopul îmbunătățirii calității vieții persoanelor custodiate în centru și a consolidării protecției acestora pe timpul șederii în centru.
16. Asigurarea facilităților și adaptabilităților necesare accesului și mobilității persoanelor cu deficiențe locomotorii (rampă de acces, mijloace de acces la etaj, baie accesibilizată, fotolii rulante etc.), în acord cu prevederile legislației naționale precum și cu recomandările stabilite prin tratatele și convențiile internaționale în domeniu.
17. Respectarea legislației naționale și a recomandărilor stabilite prin tratatele și convențiile internaționale cu privire la protecția pe timpul detenției a persoanelor vulnerabile, care necesită atenție și tratament special – minori, femei, femei, însărcinate, membri LGBTQIA+ etc., în sensul custodierii acestora în camere de detenție, separat de celelalte categorii de persoane private de libertate din centru.
18. Analizarea posibilității de a încheia colaborări cu traducători de limbi străine, pentru a putea gestiona eficient, în caz de nevoie, custodiirea unor persoane nevorbitoare de limbă română.